

Tēma:
reemigrācija – atgriešanās iespējas.

DZĪVE TUVPLĀNĀ

Lielākā peļņa – gandarījuma izjūta

Brāļi LAURIS un AIVIS MITENIEKI savulaik strādājuši ārzemēs, bet kopš 2017. gada abu nodibinātais uzņēmums "MittHus", kurā ražo koka karkasa paneļu mājas, dod darbu arī citiem Mētrienas pagasta vīriem, kuri atgriežas dzimtajā pusē.

Aivis Zviedrijā un Norvēģijā strādājis vasarās, lai nopelnītu studijām, savukārt Lauris pēc skolas pabeigšanas gadu pastrādājis Madonā, tad devies uz Zviedriju, līdzai acinot arī vairākus draugus.

Lauris Mitienieks: — Tobrīd tieši bija krīzes gadi, 2008.—2009. gads, vieglāk darbu bija atrast, aizbraucot uz Zviedriju. Tā nu pārcēlos tur, pa kādam momentam biju arī Latvijā, bet pavisam atpakaļ esmu kādu ceturto gadu. Es jau biju pieradis pie Zviedrijas, jutos tikpat brīvi kā Latvijā. Vārbut tur vairāk bija darba čelēns. Bet doma visu laiku bija, ka vajag veidot kaut ko šeit, lai var atgriezties atpakaļ. Lielākā daļa puīšu, kas pie mums strādā, atgriezušies no ārzemēm; ar pusi no šiem puīšiem kopā arī esmu licis tās mājas Zviedrijā. Esot Zviedrijā, gadījās iespēja šeit nopirkt ēku. Sākumā bija ēka un tikai tad ideja, ko te darīt. Zviedrijas pieredze noteikti tam pamatā, jo elni kopā koka karkasa mājas. Tāpēc radās doma — ja var likt kopā, kāpēc nevarētu arī ražot tos paneļus?

Aivis Mitienieks: — Ārzemēs daudz pastrādāju augstskolas laikā, lai varētu pa vasaras sezonu nopelnīt mācībām. Es vienmēr dzīvoju ar sajūtu — divi mēneši un pietiek. Gribas jau atpakaļ mājās. Lai arī šķietami vide un viss ir kārtībā, tomēr ir lietas, kurās piepildījumu sev neejūti, esot sve-

Plasā Mitienieku ģimene: Lauris (no kreisās), Helēna Zinta un Alekss, no labās — Aivis, Gunita un bērni Mikus, Edžus un Alise.

šumā. Mežsaimniecība bija mans virziens, strādājot ārzemēs. Būvniecību pazīst Lauris, man labāk padodas sarēķināt kādus ciparus. Strādāju Madonā bankā, bija reorganizācija, kas pirms kādiem desmit gadiem aizveda uz Jēkabpili. Dzīve tā iegriezās, ka varēju šim uzņēmumam vairāk pieslēgties un darboties; pēdējos gadus aizvien esmu te. Esam ar inerci uz Madonu atgriezies, nu jau sperti pamatīgi soļi tam. Ar sievu dojam arī Mētrienas deju kolektīvā, katru piektdienu braukājam uz mēģinā-

Lai arī šķietami vide un viss ir kārtībā, bet tomēr ir lietas, kurās piepildījumu sev neejūti, esot svešumā.

jumiem; piektdienās mums vienmēr ir arī uzņēmuma plānošanas dienas, saziņa ar klientiem.

— **Kāds bija iesākums kā jaunajiem uzņēmējiem?**
A. M.: — Puišu pieredze ārzemēs un tieši saistībā ar tāda veida būvniecību kā reiz noderēja. Pie pirmajiem projektiem tā izteļu un spēja bija ļoti svarīga; tagad jau mēs varam paņemt darbinieku no malas, kurš vienkārši grib strādāt, mācīties un ātri apgūt.

Ēka bija pamesta, pie tās bija daudz, ko darīt. Tad bija iespēja *testarēt* pašvaldības grantu konkursā, kur saņēmām atbalstu. Arī četri inkubācijas gadi biznesa inkubatorā ļāva lielākiem soļiem iet uz priekšu, *ieskrieties*. Tā ir tikai ilūzija, ka aizbrauksi uz ārzemēm un sapeļnisi naudu; no vienmēr tie iekrājumi izveidojušies tik būtiski, lai mierīgi varētu ko uzskāt.

— **Nereti Latvijā pārmēt par nodokļu politiku, attieksmi pret uzņēmējiem.**

A. M.: — Skaids, ka nodokļi ir diezgan liela sloga daļa. No vienas puses — ir tā uzraugosā iestāde, bet no otras — pašvaldības, inkubatora atbalsts. Tas mums palīdzēja attīstīties, bet, paskaitot kopējā iegūto atbalstu, šai laikā nodokļos mēs noteikti nomaksājām vairāk. Ja valstij ir iespēja turēt šādas aktivitātes, man šķiet — ļoti veiksmīgi. Beigās tāpat valsts un reģions ir tikai ieguvēji. Ja tas ir veids, kā arī mēs kā uzņēmēji varam palīdzēt attīstīties valstij — nu labi. (*Pasmaida.*)

— **Kādi bijuši šie gadi uzņēmumam "MittHus"?**

A. M.: — Pēdējie gadi būvniecības jomā daudz saistījušies ar strauju izmaksu kāpumu un arī to, ka vispār būvmateriālus grūti dabūt. Bet kaut kā jau pamazām viss sakārtojās, jāspēj tikai darīt. Zviedrijā rūpnieciski ražotu ēku būvniecība ir krietni pazīstamāka, pēdējos gados arī Latvijā tā kļūst pamanāmāka. Lielākā daļa pirmo mūsu projektu *atzāja* uz Zviedriju. 2020. jeb kovidā gadā tieši *sagriezās*, ka uz Zviedriju sāka palikt grūti sūtīt, katru reizi atgriežoties, bija jāizolējas. Tad sākām apzinātāk piedāvāt koka karkasa paneļu mājas Latvijā — Pierīgā, Ādažos, Mārupē, arī Madonā.

— **Vai izvēle atgriezties Latvijā sevi ataino arī no ekonomiskā viedokļa?**

L. M.: — Gan jau nopelnīt vairāk varētu Zviedrijā, bet dzimtas mājas ir mājas, tur vienmēr gribēsi atpakaļ, kaut vai pusi mazāk saņemot. Ne viss tomēr ir nauda. Visiem ir ģimenes un mājas šeit; domāju, visi, kas strādā ārzemēs, tomēr ar laiku gribētu atgriezties.

A. M.: — Ja ne visi, tad lielākā daļa noteikti; kādā brīdī jau tas nospēlē, ka gribi atgriezties mājās. Ja salīdzinām atalgojuma līmeņus, tie atšķiras, bet atšķiras arī dzīves dārdzība. Tāpat atšķiras, ka cilvēki apkārt ir ar citu mentalitāti — vari vai nevari pielāgoties. Visbiežāk, visdrīzāk būsi kaut kādā ziņā svešs. Kaut kur jau iekšā tā sajūta būs.

Lielākā gandarījuma izjūta ir, ka spējam dot darbu cilvēkiem arī vietā, kur jau vairs nav skolas, nav daudz darba devēju. Bet mēs paši te esam auguši; tā ir tā lielākā *peļņa*, ka šķietami dari lietas, par ko ir gandarījums, un arī citiem cilvēkiem ir iespēja strādāt un būt šeit. Kad redzi māju Zviedrijā un saproti, ka tā tapusi Mētrienā... tas dod lielu gandarījumu un lepnumu.

— **Jaunā paaudzē kļūst mobilāka, kā jūtāties, strādājot, dzīvojot laukos?**

A. M.: — Skaids, ka morālā līmenī bēdīgi bija apzināties, ka skolu aizver. Bet vai tāpēc bērni tagad neiet skolā? Nē, iet, vienkārši brauc ar autobusu. Var piekrist šādam lēmumam no kaut kādas līdzekļu ekonomijas — ja tobrīd visā skolā bija palikuši tikai 20 bērni; laikā, kad mēs mācījāmies, bija krietni pāri 100. Sirdī grūti pieņemt, bet prāts jau saprot. Nevar arī pārmēt cilvēkiem to, ka nevari atrast darbu, tāpēc kaut kur brauc prom. Tas ir pašsaprotami. Iespēja tepat uz vietas kaut ko darīt, arī kā kovidā sekas — vārbut daudzi, nostiprinoties iespējai strādāt arī atālināti, saprot, ka laukos var dzīvot, bet dzīvot arī mežā. Galvenais, lai ir internets (smejas), un vārbut pat tā jūties ērtāk.

VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI	
<p>Kamēr vieni izvēlas savu turpmāko dzīvi saistīt ar ārzemēm un tur iedzīvojas, citi laika gaitā tomēr izlemj atgriezties dzimtajā pusē.</p> <p>ILZE MEŠČERSKA ar bērniem pie vīra, kurš tobrīd jau kādu laiku strādāja Zviedrijā, pārvācās 2014. gadā. Ilgē periodi, ģimenei esot šķirtai, vienā brīdī nogurdinājuši. Tobrīd vecākajam dēlam bijuši 9 gadi, meitai 5; 2018. gadā piedzimis jaunākais dēls.</p> <p>Pirmajā gadā Ilze izgājusi zviedru valodas kursu, un šobrīd viņa pat studē universitatē, lai kļūtu par pirmsskolas skolotāju — līdz diploma saņemšanai atlicis nepilns gads. Dzīve Zviedrijā esot savas priekšrocības — bērniem skola esot pilnīgi bez maksas, līdz pat datoriem, pildspalvām, grāmatām un brīvpusdienām. "Arī universitatē izmaksas mēnesi ir apmēram 100 eiro par grāmām — nekas vairāk nav jāpērk vai jāmaksā. Algas</p>	 <p>ir lielākas nekā Latvijā, tajā pašā laikā elektrība, benzīns, zobārsti, frizieri, auto serviss un pakalpojumi maksā vairāk. Domāju, ka pa šiem gadiem arī Latvijā daudz kas ir uzlabojies, bet daudz vēl jāzūdara, lai cilvēki varētu nevis izdzīvot, bet gan normāli baudīt ikdienu un nedomāt, vai pietiek naudas līdz algai." vērtē Ilze Meščerska. Svešumā visvairāk pietrūkstot ģimenes, tuvinieku, tomēr saziņu atvieglo video sazvāni, Meščersku ģimene regulāri arī brauc ciemos. Savās mājās Zviedrijā ģimene turpinot savstarpēji runāt latviski, skatīties latviešu televīziju un ēst kartupeļus ar kotletēm kā jau latvieši, Ilze nosmej. "Draugi un paziņas te ir, bet tomēr jau kaut kā līdz galam nejuties savējais — kā Latvijā," viņa atzīst.</p> <p>ANNA AMEĻKOVA pirms 15 gadiem attiecību dēļ pārcēlās uz Vāciju, bet nu jau trešo gadu ir atpakaļ Madonā, kur savulaik strādājusi par skolotāju, izaudzinājusi divas meitas.</p> <p>"Sākums Vācijā bija ļoti grūts, vajadzēja kādus piecus gadus, lai iejustos. Cīģīti mācījos, viņiem</p>

Atgriešanās Latvijā iepriekš jāizplāno

Reemigrācijas koordinatori palīdz aizbraukušajiem atgriezties mājās, bet pašvaldībām — atgūt savus iedzīvotājus. Kopš pagājušā gada novembra Vidzemes plānošanas reģionā šo darbu veic INGA MADŽULE, kura pati 20 gadu dzīvojuši un strādājuši ārzemēs, bet nu jau 9. gadu atkal dzīvo Latvijā, dzimtajā Cēsu pusē.

— *Darbs, dzīvesvieta un mācību iestāde bērniem — tās ir trīs tādas pamata lietas, kuras iepriekš svarīgi apdomāt, — teic Inga Madžule.*

— **Darbs, dzīvesvieta un mācību iestāde bērniem — tās ir trīs tādas pamata lietas, kuras iepriekš svarīgi apdomāt, — teic Inga Madžule.**

kursus tiešsaistē? — Uzreiz emociju iespaidā nevajadzētu skriet — vismaz gadu iepriekš jāsakārto šos dažādos jautājumus. Visu nepieciešamo informāciju viņiem pa plauktņiem

saliekam, jo informācijas ir ļoti daudz. Ja cilvēks pats sāk to meklēt, viņš apjūk. Nereti informācija specifiskākos jautājumos ir aprakstīta "ģudrā" valodā, terminos, kad viņiem vajag vienkārši saprotamā valodā izstāstīt, — novērojums dalās Inga Madžule.

Viņa atklāj, ka mājokļu pieejamība reģionos ir problēma numur viens, ja dzīvesvieta nav jau iegādāta vai mantota. Īres tirgus daudzviet ir neliels, līdz ar to cenas — augstas.

— Ģimēnīte no Īrijas atgriezās, nebija iekrājuši naudu un par to padomājuši, mēnesi intensīvi meklēja dzīvesvietu, nebija arī pareizi sakārtojuši dokumentus — iepriekš bija dzīvojuši Rīgas pašvaldībā, tagad pārcēlās uz Cēsu novadu; pašvaldība nevarēja piešķirt dzīvokli, jo viņi nebija šeit iepriekš deklarējušies. Ja pašiem jāatrod, kur irēt, ar maziem bērniem daudz privāti arī negrib izīrēt, ir grūti. Tādēļ šādas nianses iepriekš tiešām rūpīgi jāapdomā, — ieteic koordinatore.

Darbspējīgā vecumā reemigrantiem svarīgi ir arī nodarbinātības jautājumi. Attālinātā darba izplatība daudzām lāvuisti izlemt par labu tam, lai atgrieztos uz dzīvi Latvijā, turpinot strādāt ārzemju uzņēmumā. Citi svešumā guvuši darba pieredzi kā nodarbinātē un ir gatavi uz Latviju to atnest kā biznesa ideju jau savā uzņēmējdarbībā.

— Ja grib kļūt pašnodarbinātais, plāno atvērt lauku tūrismu, arī tad viss jau laikus jāsakārto oficiāli. Jaunajiem uzņēmējiem Latvijā ir izaugsmes iespējas un pieejams atbalsts, biznesa inkubatoros, LIAA, notiek PINK apmācību programmas par to, kā uzskāt biznesu, saņemt, vai biznesa ideja būs dzīvotspējīga, — atbalsta iespējas uzņēmējdarbības uzsākšanai min Inga Madžule.

Katrā pašvaldībā koordinatori mēģina sadarboties ar kādu, kurš labāk pārzina vietējo situāciju un var pieslēgties dažādu jautājumu risināšanai jau konkrētā teritorijā. Madonas novadā ar Ingu Madžuli sa-

darbojas pašvaldības domes priekšsēdētāja vietnieks Zigrīds Gora; bijuši konkrēti piemēri ar palīdzību meklēt darbavietu, dzīvesvietu un tamlīdzīgi.

Inga Madžule novērojusi, ka par atgriešanos dzimtenē latvieši visbiežāk aizdomājas, kad bērniem jāsāk iet bērnudārzā vai skolā, kā arī pienākot pensijas vecumam. Tomēr gadījumos esot daudz un dažādi. Tāpat notikumi pasaulē, piemēram "Covid-19" pandēmija, karš Ukrainā un dzīves dārdzības līmeņa paaugstināšanās, brīžiem var būt sabremžējoši kādā jau uzskāto reemigrācijas procesā.

— Protams, ir, kas konsultēšanās procesa laikā tomēr pārdomā un Latvijā neatgriežas, vārbut to ietekmē šie ārējie faktori. Tomēr tie, kuri ļoti grib, atradīs variantu, — spriež reemigrācijas koordinatore.

Tiem, kas apsver iespēju atgriezties Latvijā, viņa ieteic sekot līdz aktualitātem facebook lapā "Vidzeme aicina", *nva.gov.lv* mājaslapas sadaļā "EURES" un *paps.lv*.

Valstij ir jācinās par saviem iedzīvotājiem

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Reģionālās politikas departamenta direktors Raivis Bremšis:

— Mēs tik tiešām dzīvojam atvērtā pasaulē un atvērtā darba tirgū Eiropā, līdz ar to valstis, uzņēmumi konkurē par darbaspēku. Latvijas migrācijas saldo jeb izbrauc—iebrauc attiecībā, lai arī joprojām ir ar negatīvu zīmi, pēdējos 5—6 gados ir ļoti būtiskas izmaiņas. Proti, arvien mazāk izbrauc, un salīdzinoši stabila, ar nelielu pieaugumu ir reemigrācija. Migrācijas saldo attiecīgi no -12 tūkstošiem iedzīvotāju 2016. gadā ir pakāpies

uz -200 2021. gadā. Demogrāfijas skeptiķi teiks — nav vairs, kam izbraukt. No otras puses, algas pieaug arī Latvijā, darba iespējas palielinās, ekonomiskā izaugsme norit, arī reģionos iespējas kļūst arvien lielākas. Neraugoties uz atšķirībām ar citām valstīm, protams, pastāv, arī Latvijā ir notikušas būtiskas izmaiņas.

Esam uz pareizā ceļa, jāturpina iet. Manuprāt, jebkurai valstij ir jācinās par saviem cilvēkiem. Reemigrācijas pasākumi ir tā aktīvā darbība, kā to paveikt, nevis vienkārši noskatīties, kā cilvēki izbrauc, un cerēt, ka patriotiskākie paši atgriezīsies.

Reemigrācijas pasākumus varētu iedalīt divās lielās daļās — visi ieguldījumi reģionos rada arī priekšnoteikumus reemigrācijas procesam, piemēram, darbavietas, uzņēmējdarbība, pakalpojumu pieejamība, mobilitāte. Gribu atzīmēt, ka šajā plānošanas

periodā, 2021.—2027. gadam, VARAM pieejami vairāk nekā 700 miljoni eiro, pašvaldībām dažādās investīcijas. Ceru, ka pašvaldības izmantos visus tos atbalsta instrumentus, ko piedāvājam, it īpaši uzņēmējdarbībā, nodarbinātībā, jo esmu pārliecināts, ka tie palīdzētu ne tikai lokāli, vietēji, reģionāli, bet arī būtu milzīgs faktors reemigrācijai. Un otrs ir reģionālie reemigrācijas pasākumi, kur katrā plānošanas reģionā ir koordinators reemigrācijas jautājumos. Kopumā koordinatori kopš 2018. gada ir apkalpojuši vairāk nekā 15 tūkstošus klientu, šī darba ietvaros ir atgriezušies 3500 reemigrantu. Pašvaldības aicinātu būt atvērtiem sadarbibai ar koordinatori, jo ļoti bieži tie, kuri izmanto koordinatori atbalstu, ir elastīgi attiecībā uz pašvaldību, kurā atgriezies.

arī ģimene, vecvecāki ir šeit. Kas vēl ļoti būtiski — Nīderlandē, bērnam piedzimstot, pēc trim mēnešiem mammai ir jāatgriežas darbā, nevis kā Latvijā ar bērnu var pavadīt 1,5 gadus mājās. Triju mēnešu vecumā būtu bijis jālaiž bērnudārzā, vai jāmeklē aukle, ko man sirds noteikti neatļautu, vai vienkārši tad tikai viens no vecākiem var strādāt, — vienu no argumentiem atgriezties dzimtenē atklāj Daira.

Lēmumu atgriezties viņi "it kā" nenozēlojot. Indulis gan reizi pa reizi izsakoties, ka vārbut jābrauc atpakaļ, bet Daira esot ar visām četrām "pret". — Ja nav bērna, tad — vārbut. Lai gan man pazīstama piedzemdēja bērniņu tur, mazie jau, protams, ātrāk pie visa pierod, bet mums pašiem tā mentalitāte tomēr ir cita. Protams, ir sava goroza šeit Latvijā, dzīves dārdzības līmeņa paaugstināšanās. Bet tur jau arī tas pats, dzīve bija diezgan dārga. Tā ka varam tik ļoti pat nesūdzēties. Labi, algas

Daira ar draugu Induli lēmumu atgriezties Latvijā galvenokārt pieņēma, gaidot meitiņu Anniņu. Foto no personiskā arhīva

netrūcis. — Nodzīvojām tur līdz 2018. gadam, bet tad atbraucu atpakaļ. Labi bija tur dzīvot, bet *vilkā* uz mājām. Bija plāns par ģimenes pieaugumu, kas tur, iespējams, bērnu naudas un algas ziņā būtu pat bijis vieglāk, bet ļoti gribējās mājās. Gribējās arī, lai bērns uzaug latviskā vidē; protams,

MAF
Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par pielikuma "Dzīve tuvplānā" saturu atbild SIA "Laikraksts STARS". #SIF_MAF2022